

การพัฒนาการเล่น เพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

The Development of Playing for Early Childhood Learning in 21st Century

ปิยนันท์ พูลโสภา

Piyanun Phulsopha

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทคัดย่อ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาของโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โลกแห่งการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความสามารถ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความสนใจ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ การพัฒนาในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงแรกของการเริ่มต้นการเรียนรู้ การเล่นจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กได้พาตัวเองไปรู้จักโลกที่แท้จริง และการเล่นยังเป็นการกระตุ้นทำให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองพอใจ การเล่นในสิ่งที่เด็กพอใจมีความสุขสนุกสนาน เป็นการสนองความต้องการอันรู้ตัวของเด็กโดยไม่ต้องมีใครสอน บทความนี้มุ่งนำเสนอวิธีการเล่นอย่างเหมาะสมที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ในเชิงบวกของเด็กให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นการเตรียมประสบการณ์ให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่คุณภาพ และมีทักษะในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: เล่น เด็กปฐมวัย ศตวรรษที่ 21

Abstract

In the 21st century, A period of changing and evolving rapidly of the advancement of science, technology and innovation. These are factors that contributed of changing of learning. The education in the 21st Century, learning is established for efficacy and opportunity for learners. The opportunity of development in their potential interest without limitations of time and place. Early childhood development is the age of the beginning learner. Playing is the way of children's learning. Children can make themselves known to the real world. The children have an incentive to make them learn what they pleased and satisfy of children without teaching. This article aims to present "How to played properly

and have effective to learning of children in different way. Physical, emotional, social and intellectual experiences are prepared for children to quality citizens and skills for living in happily society.

Keywords: Play, Early Childhood, 21st Century

การเรียนรู้และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก ได้กล่าวถึง "สี่เสาหลักทางการศึกษา" ที่เป็นหลักในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 รูปแบบ (Wungsrikoon, A. 2016) ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การฝึกสติสมาธิมากกว่าการมอบความรู้ให้แก่เด็ก เพื่อให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อให้นำไปปฏิบัติได้ หมายถึง การเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถโดยกระบวนการเรียนรู้จะเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการฝึกปฏิบัติที่เป็นประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม 3) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ให้มีความสำคัญกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

Dachakup, Y. (1999; อ้างอิงจาก Landreth, 1972) กล่าวว่า ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กในวัยนี้ควรได้รับการฝึกฝนให้พัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวพื้นฐาน (Basic Sensory Motor Skills) 2) กระบวนการในการคิด (Thinking Process) 3) การเกิดความคิดรวบยอด (Concepts) และ 4) การฝึกรูปแบบในการพูด (Speed Form) ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ของเด็ก ครูควรมีความเข้าใจถึงแต่ละช่วงของพัฒนาการว่าสามารถเรียนรู้อะไรได้โดยวิธีใด ทั้งนี้เพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

เพียเจต์ กล่าวว่า เป็นกระบวนการการปรับตัวหรือ การปรับโครงสร้าง โดยการดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) และการขยายประสบการณ์เข้าสู่โครงสร้าง (Accommodation) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการที่เด็กพร้อมที่จะเรียน (Learning Through Being Ready to Learn) เพียเจต์เชื่อว่าเด็กที่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความพร้อม (Readiness) หรือเกิดวุฒิภาวะ (Maturity) ที่เกิดมาจากการทำหน้าที่ของสมองหรืออวัยวะต่างๆ ที่เกิดจากการควบคุมของสมอง

แลนด์เดิร์ธ (1951) ได้เสนอรูปแบบในการเรียนของเด็กปฐมวัยว่า เป็นกระบวนการที่ “ก้าวหน้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง” (Form-to-To Process) ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการในการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กัน 17 ประการ ดังนี้ 1) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสเพื่อนำไปสู่การแยกประเภทและการเรียนรู้สัญลักษณ์ 2) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นไปโดยธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การควบคุมการสร้างความสัมพันธ์ การหาแนวทางของตน และการเลียนแบบในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ร่างกาย 3) เด็กปฐมวัยจะพัฒนาการการออกเสียง อ้อแอ้ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ภาษา 4) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการอ่านภาพที่เป็นสัญลักษณ์ เพื่อนำไปสู่การอ่านหนังสือ 5) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการขีดเขียนเพื่อนำไปสู่การเรียนหนังสือ 6) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การศึกษาข้อมูล 7) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้สิ่งที่ประหลาดมหัศจรรย์ เพื่อจะเข้าใจสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ 8) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์และพืช เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ระบบของร่างกายและระบบนิเวศวิทยา 9) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการลากเส้น การแต้มสีและการละเลงสี เพื่อนำไปสู่การวาดภาพ 10) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการทำสิ่งต่างๆ เพื่อไปสู่การใช้เครื่องมืออย่างง่าย และการพัฒนาทักษะในการสร้างงานฝีมือ 11) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการเขย่าและโยกตัวไปสู่การเต้นรำ 12) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการฮัมเพลงไปสู่การร้องเพลง 13) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้การได้ยินเนื้อเพลง เพื่อนำไปสู่การฟังเพลง 14) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ที่จะตระหนักถึงความต้องการของผู้อื่น เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่น 15) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จากการได้รับการดูแลเพื่อนำไปสู่การดูแลตนเอง 16) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ที่จะเป็นสมาชิกของบ้านหรือศูนย์เด็ก เพื่อนำไปสู่การเป็นสมาชิกของชุมชน และ 17) เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้สิ่งที่เป็น “ของฉัน” เพื่อนำไปสู่การรู้สึก “ฉันเป็นใคร” เด็กจะเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ฟินีย์และคนอื่นๆ (Feeney and others, 1987) กล่าวถึงวิธีการที่เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ว่า เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลายซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะหรือความคิดรวบยอดเกินกว่าหนึ่งอย่างการเรียนรู้ของเด็กนั้น เด็กจะเรียนรู้โดยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

1) การเรียนรู้จากการเล่น (Learning Through Play) การเล่นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่อย่างหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นการทำงานของเด็กการเล่นเป็นวิธีที่สำคัญมากที่เด็กจะทำความเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับเข้าด้วยกัน การเล่นเป็นกิจกรรมที่น่าสนุกสนานที่เด็กเล่นเพื่อความพอใจของตนและผลงานที่ได้รับเป็นเป้าหมายรอง ขณะที่เด็กเล่นเด็กจะได้รับการกระตุ้นและเกิดสมาธิในการเล่น เด็กจะแสวงหาและเรียนรู้โลกที่เขาอยู่ ขณะการเล่นมีกิจกรรมหลากหลายที่เกิดตามมาโดยไม่รู้ตัว เช่น การเล่นสมมุติ เด็กจะได้พัฒนาทางด้านร่างกายสังคม ได้แสดงออกซึ่งความคิดเรียนรู้ ความคิดรวบยอด และสร้างสรรค์ โดยครูไม่ต้องมีส่วนร่วม การเล่นจะเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดและความรู้สึกของเด็กบทบาทของครูคือ ควรส่งเสริมการเล่น โดยจัดหาอุปกรณ์นานาชนิดใหม่ เช่น ทRAY น้ำ บล็อก การวาดภาพ การเล่นสมมุติและส่งเสริมให้เด็กใช้สิ่งเหล่านี้ในการเล่น ประสบการณ์ตรงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่น กิจกรรมที่ครูควรจัด ได้แก่ การไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และการจัดกิจกรรมที่ต้องมีการกระทำจริง เช่น เวลาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่น เพราะถ้ามีเวลามาก การเล่นและการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า ถ้ามีเวลาในการเล่นน้อยไป การเล่นก็จะไม่ช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์และไม่ช่วยให้เกิดพัฒนาการใดๆ แต่จะเป็นการเสียเวลา เสียพลังงานไปเปล่าๆ ถ้าเด็กได้เล่นแค่ 10-15 นาทีในการเล่น ขณะที่เล่นครูอาจจะตั้งคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดและสร้างจินตนาการไปด้วย แต่ไม่ควรถามคำถามที่ยากจนเกินไป

2) การเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับครู (Learning Thoroughly traction With Teachers) การเรียนรู้ในลักษณะคือ การเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูเตรียมขึ้น ความฉลาดจัดได้ใน 3 ลักษณะคือ

2.1) การจัดประสบการณ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ในการมีปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ครูจะสังเกตอารมณ์ กระบวนการการเรียนรู้ของเด็กและการมีส่วนร่วมของเด็กจากการสนทนา และการตอบสนองของเด็กวิธีการนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการประเมินความรู้และทักษะของเด็ก ถ้าครูจะสอนทักษะหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูจะสังเกตอารมณ์ กระบวนการเรียนรู้ของเด็กและการมีส่วนร่วม

ร่วมของเด็กจากการสนทนาและการตอบสนองของเด็ก วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการประเมินความรู้ และทักษะของเด็ก ถ้าครูจะสอนทักษะหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูอาจจะต้องเตรียมกิจกรรมเสนอให้เด็กเป็น รายบุคคลหรือสำหรับเด็กพิเศษ การสอนเด็กแบบหนึ่งต่อ หนึ่งครูควรให้เด็กอื่น ๆ ทำงานอื่น ๆ โดยมีผู้ช่วยหรือครู หรืออาสาสมัครช่วยดูแลเด็กทั้งชั้นขณะที่ครูสอนเด็กเป็น รายบุคคลการจัดประสบการณ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งเป็นการ สอนที่ดี ได้ผลเร็วและมีคุณค่าและยังสร้างความสนใจ และ ทำให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อครูพูดถึงเด็กกับอุปกรณ์การเล่น การอ่านนิทานและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับสื่ ใดสิ่งหนึ่งซึ่งนั้นเป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายมาก ที่สุด แม้ว่าครูจะไม่สามารถจัดประสบการณ์ดังกล่าวให้แก่ เด็กทุกคน ครูก็ควรหาโอกาสเช่นนี้ให้กับเด็กนักเรียนบ้าง เป็นครั้งคราว

2.2) การจัดประสบการณ์แบบกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยนี้ควรจัดให้เด็ก 8 คนหรือน้อยกว่า นั้นซึ่งในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยนี้ครูอาจใช้สำหรับแนะนำ กิจกรรม เนื้อหาหรือแนะแนวทางความสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ การจัดกิจกรรมดังกล่าวควรมีขนาดเล็กพอที่เด็กแต่ละ คนจะสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความคิดกับ เด็กคนอื่น ๆ เพราะเด็กสามารถอดทนรอคอยได้และครูสมารถจะสังเกตการแสดงออกของเด็กหรือสามารถประเมิน และอธิบายสิ่งต่างๆได้ทันที ในกลุ่มย่อย เด็กจะมีโอกาส พัฒนาทักษะที่สำคัญบางประการที่เขาไม่สามารถทำได้ใน กลุ่มใหญ่ ทักษะดังกล่าวได้แก่ การฟัง การพูด การ แก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเป็นผู้นำและผู้ ตาม การทำตามกฎเกณฑ์ การทำข้อตกลงที่กลุ่มเล็ก ใน กลุ่มย่อย เด็กจะมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน

2.3) กิจกรรมกลุ่มใหญ่ (Large Group Experiences) กิจกรรมกลุ่มใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่รวมเด็ก ทั้งหมดในชั้นเข้าไว้ด้วยกันเพื่อให้เด็กมีโอกาสทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือรับ ฟังเรื่องราวต่างๆ การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่จะดีในแง่การ ประหยัดเวลาและแรงงาน แต่ก็ไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้ สอนเด็กได้ทุกอย่าง การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่จะได้ผลดี ต่อเมื่อเด็กได้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่หรือ ทำ กิจกรรมอย่างอื่นอย่างใดร่วมกัน เช่น ร้องเพลง สังเกตหรือ ชมการแสดงที่เด็กสนใจ เช่น ฟังนิทาน หรือดูการเชิดหุ่น

เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ จากการทำ และการเล่น (Learning Through Doing

and Playing) เด็ก ๆ ชอบเลียนแบบ มักจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซ้ำ ๆ ชอบค้นหา ปฏิบัติ ทดลอง เปรียบเทียบและหา ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เขาสามารถแยกแยะหาวิธีการ และหาวิธีการเพื่อให้ได้ข้อสรุป ดังนั้นการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะมุ่งเน้น การตอบสนองธรรมชาติและความต้องการตามวัยของเด็ก อย่างสมดุลเพราะเด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเด็กได้รับ ประสบการณ์ตรง ได้ฝึกการคิด แสดงออกอย่างอิสระและ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น เป็นการจัด ประสบการณ์เพื่อช่วยให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้จะต้องทำให้ เด็กเกิดความพร้อมทางภาวะแล้ว ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่จัดให้เด็กจึงมีส่วนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กปฐมวัย พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆและพร้อมเรียนรู้ในสิ่งที่ยากขึ้น เด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกฝน ทักษะ ที่เขาได้เรียนรู้แล้ว เราจึงจึงเป็นที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะให้แก่เด็กมากกว่าการ มอบความรู้ ประกอบกับการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันที่มีการ พัฒนาและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วครูและผู้ปกครองควร จัดประสบการณ์ที่แตกต่างออกไปจากทักษะเดิมโดยเพิ่ม ความยากขึ้นไปเล็กน้อยจากสิ่งที่เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ ได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ จึงมีลักษณะ ผสมผสานเชิงบูรณาการมีความท้าทายตามช่วงวัย

การเล่น

ความคิดที่ว่าเด็กเรียนโดยการเล่น เป็นความคิดที่ เริ่มต้นโดย ฟร็อบเบล (Froebel) ผู้ซึ่งสร้างระบบโรงเรียน บนพื้นฐานของคุณค่าทางการศึกษาของการเล่น ฟร็อบเบลถือว่าการเล่นเป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของเด็ก และ พัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กจะเกิดขึ้นโดยการเล่น การเล่นเป็นกิจกรรมส่วนใหญ่ในชีวิตของเด็ก การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดลอมและช่วยให้เด็กมีพัฒนาการ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นักการ ปฐมวัยศึกษาจึงมักจัดโปรแกรมการศึกษาที่ผนวกการ เล่นไว้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร โดยจัดการเล่นเป็น กิจกรรมประจำวันที่ขาดไม่ได้ การเล่นเป็นการระบาย พลังงานที่เหลือ การเล่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ การเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ การเล่น เป็นการพักผ่อน หรือ การเล่นเป็นการกระทำซ้ำ ดัง รายละเอียดในทฤษฎีการเล่นต่อไปนี้ ทฤษฎีการเล่นแบ่ง ออกเป็น 4 ทฤษฎี (Mitchell and Mason, 1948) คือ 1) ทฤษฎีคลาสสิก (Classical Theories) 2) ทฤษฎีจิต วิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories) 3) ทฤษฎี พัฒนาการสติปัญญา (Cognitive-developmental Theories) และ 4) ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม (Ecological Theories)

ทฤษฎีการเล่น

ทฤษฎีการเล่น ได้มีผู้พยายามที่จะอธิบายความหมายของการเล่นหลายประการ ดังนี้

อีริกสัน (Erikson, 1963) เชื่อว่า การเล่นช่วยให้เด็กได้ฝึกหัด ทดลอง และเรียนรู้สถานการณ์ของการเป็นผู้ใหญ่ การเล่นเป็นกระบวนการต่อเนื่องของความสัมพันธ์ของความจริงทางด้านจิตใจและสังคม ความคิดของ فروยด์ และอีริกสัน เด็กจะมีพัฒนาการทางการเล่นไปตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ระยะร่างกายไปหาของเล่น (Auto cosmic) เป็นระยะที่เด็กมีความสุขจากการได้สัมผัสร่างกายของตนเอง หรือมารดา 2) ระยะของเล่นไปสู่การเล่น (Microsphere) เป็นช่วงที่เด็กสร้างโลกของตนเองโดยการเล่นสมมติกับของเล่นขนาดเล็ก เช่น ตุ๊กตา บ้าน ฯลฯ 3) ระยะการเล่นไปสู่การทำงาน (Macrosphere) เด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นสมมติตัวเองในบทบาทอาชีพต่าง ๆ เช่น พิมพ์ดีด รับโทรศัพท์ ทำครัว เป็นต้น เป็นการเล่นที่เด็กได้สร้างโลกของการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ได้อธิบายว่า การเล่นจะถูกนำไปโยงกับความเป็นผู้ใหญ่ภายในตัวเด็ก เมื่อเด็กเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากเกินควบคุม เด็กจะสร้างเรื่องราวสมมติขึ้น โดยการเล่นที่ใช้จินตนาการความคิดฝันและเล่นซ้ำ ๆ หลายครั้ง เพลเลอร์ (Peller, 1959) กล่าวว่า การเล่นเป็นการเก็บรวบรวมกระบวนการที่ต้องเผชิญกับความคับข้องใจ ความกังวล ความผิดหวัง ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างซ้ำ ๆ และมั่นคง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการควบคุมตัวเอง โดยไม่ต้องสูญเสียความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Freud, 1965) ตามความคิดของ فروยด์ การเล่นเป็นทางออกให้เด็กได้แสดงความรู้สึก

ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญา ขณะที่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เน้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นของแต่ละบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และด้านสังคม เพียเจต์ (Piaget) ผู้นำทางทฤษฎีสติปัญญา กล่าวว่า การเล่นเกิดขึ้นภายในจิตใจของเด็กและเป็นผลจากสภาพของการพัฒนาด้านสติปัญญา การเล่นของเด็กเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ในวัยทารกเด็กจะเลียนแบบและกิริยาจากบุคคลหรือสัตว์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และจะค่อย ๆ พัฒนาเป็นการเล่นสามรูปแบบด้วยกันคือ การเล่นฝึก (Practice Play) จะเริ่มตั้งแต่เด็กอยู่ในขั้นการใช้ประสาทสัมผัส และเมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ขวบจะเริ่มการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) และจะพัฒนาไปเป็นการเล่นที่มีกฎกติกา (Games with Rules) เพียเจต์ ยังกล่าวอีกว่า การเล่นที่มีกฎและกติกานั้น จะเกิดขึ้นตลอดช่วงอายุของคน

ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีสิ่งแวดล้อมกล่าวถึงโครงสร้าง และสถานการณ์ที่ทำให้การเล่นของเด็กแตกต่างกันไป ซึ่งหมายถึงสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ เช่น ชนิดของวัตถุ หรือชนิดของกิจกรรมการเล่น รวมไปถึงเพศของเพื่อนเล่นตลอดจนการควบคุมของผู้ใหญ่ด้วย (Nilwichean, H. 1992).

ทฤษฎีคลาสสิก ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับสาเหตุและผลของการเล่นประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้ 1) ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (The Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าโดยธรรมชาติและมนุษย์จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น และสะสมพลังงานไว้ในตัว ถ้าหากมีพลังงานที่เหลือจากการใช้ดำรงชีวิตพื้นฐาน มนุษย์ก็จะใช้ไปในทางบันเทิงโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย เมื่อใดที่เราเห็นเด็ก ๆ ออกไปวิ่งเล่นเต็มไปทั้งสนามเด็กเล่น ความคิดของทฤษฎีนี้ดูเหมือนจะเป็นจริง 2) ทฤษฎีฝึกหัด (The Pre-Exercise Theory) ทฤษฎีนี้ยืนยันว่าเด็กเล่นเพื่อฝึกหัด และทำให้สัญชาตญาณการอยู่รอดเป็นผลสมบูรณ์เมื่อเด็กเกิดมาใหม่ ๆ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์ เด็กจึงต้องอาศัยการเล่นเพื่อเป็นการทดลองพัฒนาประสาทสัมผัสอันจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ต่อไป การฝึกหัดและการทดลองจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่รอดพอ ๆ กับทักษะในการดำรงชีวิต 3) ทฤษฎีการทำซ้ำ (The Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเล่นของเด็กเป็นการนำกิจกรรมของบรรพบุรุษของตนมาแสดงใหม่อีกครั้งหนึ่ง เช่น การเล่นน้ำ ขุดดิน ปีนต้นไม้ พฤติกรรมการเล่นของเด็กพัฒนาไปคล้ายกับขั้นการพัฒนาทางวัฒนธรรมของมนุษย์ การเล่นจะช่วยให้เด็กกลบฝังพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของมนุษย์ออกไป การเล่นเป็นการเตรียมตัวเด็กให้ก้าวไปสู่กิจกรรมที่ทันสมัย ซึ่งทันสมัยกับโลกที่เจริญก้าวหน้า 4) ทฤษฎีนันทนาการ (The Recreation Theory) ทฤษฎีนี้จะตรงกันข้ามกับทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ ขณะที่ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้กล่าวว่า คนเรามีพลังงานเหลือใช้ และต้องการที่จะกำจัดส่วนเกินทิ้งไป ทฤษฎีนันทนาการแนะนำว่าพลังงานของคนเราสิ้นเปลืองหมดไป จะต้องหาวิธีสะสมไว้ การทำงานจะทำให้สูญเสียพลังงานร่างกายและจิตใจ การเล่นจะทำให้สดชื่นและเรียกพลังงานให้กลับคืนมา เพื่อจะได้เริ่มทำงานใหม่ และ 5) ทฤษฎีการพักผ่อน (The Relaxation Theory) ทฤษฎีนี้เป็นส่วนขยายของทฤษฎีนันทนาการ ซึ่งกล่าวถึงภารกิจของประชาชนในปัจจุบันว่าประสบกับความเมื่อยล้า เหน็ดเหนื่อยจากการทำงานทั้งทางสมองและกล้ามเนื้อ จึงควรมีกิจกรรมการเล่นเพื่อผ่อนคลายความเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่

Weeramanodham, A. (2006: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการเล่นของเด็กปฐมวัยว่า การเล่นเป็นความสามารถที่มีมาแต่กำเนิด เป็นปฏิกริยาตอบสนองตามธรรมชาติ โดยจะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาสิ่งต่อไปนี้

1) เรียนรู้ความคิดรวบยอดและสิ่งต่าง ๆ 2) พัฒนาทักษะทางสังคม 3) พัฒนาทักษะทางด้านร่างกาย 4) ควบคุมสถานการณ์ของชีวิต 5) ฝึกกระบวนการทางภาษา 6) พัฒนาทักษะในการเรียนรู้หนังสือ 7) พัฒนาทักษะในความภาคภูมิใจในตัวเอง และ 8) เตรียมตัวเพื่อบทบาทชีวิตของการเป็นผู้ใหญ่ อาทิ เรียนรู้ที่จะมีอิสระทางความคิด การตัดสินใจ การให้ความร่วมมือ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากการศึกษาทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แต่ละทฤษฎีได้ให้ความหมายและความสำคัญของการเล่นโดยข้าพเจ้าสรุปดังนี้ 1) การเล่นคือการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับเด็ก 2) การเล่นทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการ 3) การเล่นช่วยให้เด็กได้ฝึกคิด คิดสร้างสรรค์ คิดรูปแบบการเล่น คิดแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่จุดหมายของการเล่น 4) การเล่นช่วยให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ย่างขึ้นจากเดิมและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 5) การเล่นเป็นการเตรียมเด็กให้กล้าที่จะเรียนรู้ไปสู่กิจกรรมที่ทันต่อยุคสมัยในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 6) การเล่นช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบของร่างกายรวมถึงการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 7) วิธีการเล่นที่เหมาะสมต่อพัฒนาการและมีความท้าทายจะทำให้เด็กเกิดความสนใจและอยากที่จะเล่น และ 8) การเล่นช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู ผู้ปกครอง เพื่อน และสามารถช่วยให้เด็กปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมต่อไปในอนาคต

การเลือกของเล่น เพื่อพัฒนาการเล่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก ห้ามของเล่นแหลมคม หรือของเล่นที่มีชิ้นส่วนเล็ก ๆ อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก ๆ ได้ของดีไม่จำเป็นต้องแพง ในบางครั้งของเล่นที่เป็นฝีมือพ่อแม่ ก็มีประโยชน์และสร้างความประทับใจให้ได้มากกว่าของเล่นราคาแพง ของเล่นไม่ก็ชิ้นก็เสริมทักษะ เสริมจินตนาการให้เด็กได้เพียงพอ หากมีของเล่นมากแต่ไม่มีประโยชน์ ก็ไม่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านการเล่นของเด็ก ครูผู้ปกครองควรศึกษาก่อนให้เด็กเล่น แลอ่านคำเตือนอย่างละเอียด ก่อนให้เด็กเล่นควรสอนให้เด็ก รู้จักเก็บหัดให้เด็กเก็บของเมื่อเล่นเสร็จแล้ว ต้องรู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่เล่น เพราะหากวางของเล่นทิ้งไว้อาจสิ้นลุ่มเป็นอันตรายได้ตัวอย่างของเล่น อาทิ 1) ของเล่นประเภทไม้บล็อก ใช้ต่อเป็นรูปร่างตามจินตนาการอันไร้

ขีดจำกัดได้ ซึ่งเด็ก ๆ สามารถวางแผนล่วงหน้าสามารถเล่นได้ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง 2) อุปกรณ์การประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น กระดาษสี กรรไกร ลูกปัด ไหมพรม เศษผ้า กล้องกระดาษ เด็ก ๆ จะชอบสวมบทบาทเป็นนักประดิษฐ์รุ่นจิ๋ว ถ้าได้ทดลองประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง จะสนุกสนานกับการได้เลือกวัสดุมาประดิษฐ์งาน 3) เครื่องแต่งกาย หมวก เสื้อ ผ้าพันคอ ถุงเท้า ที่หาง่ายภายในบ้าน ผู้ปกครองควรอนุญาตให้เด็กนำมาเล่น เพื่อใช้จินตนาการในการเล่นบทบาทสมมติ เช่น แต่งตัวเป็นหมอ ครู 4) ดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้งโดว์ ให้เด็กปั้น ขยำ เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก และได้ใช้สายตา ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และ 5) จิกซอว์ ช่วยส่งเสริมกล้ามเนื้อ ได้ใช้ความคิด และเสริมทักษะสายตาไปพร้อมกันแม้ว่าของเล่นจะมีบทบาทสำคัญต่อการเล่นของเด็ก แต่สิ่งสำคัญคือ พ่อแม่ควรเล่นด้วย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างปลอดภัยและอบอุ่น

การเล่นมีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านเตรียมประสบการณ์เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้การสร้างและแสดงออกทางจินตนาการอันเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมทางความคิดของเด็กที่มีอย่างมากมายให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างไม่รู้จกจบสิ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าการเล่นเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาการเล่นเปรียบเสมือนการทำงานของเด็ก การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะของตนเอง เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผ่านการเล่น ซึ่งความรู้ทั้งหลายจะสั่งสมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในวันข้างหน้า ครู ผู้ปกครองต้องช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21 โดยให้เด็กได้ทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะ คอยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล สำหรับเด็กแล้วกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดั่งนั้นก็คือการเล่น ของเล่นที่เด็กเล่นไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง แต่ควรเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน สร้างสรรค์ สร้างปัญญา สร้างความชำนาญในการในการใช้ร่างกาย และการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในขณะที่เด็กเล่น การเลือกของเล่นให้เด็กจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรจะต้องคำนึงถึง ประโยชน์ ประหยัด ประสิทธิภาพ และปลอดภัยประโยชน์ เป็นของเล่นที่พัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา มีคุณค่าก่อให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์ กระตุ้นให้อยากเล่น อยากสนุก และได้ความรู้จากการเล่น ประหยัด มีความคงทน แข็งแรง ไม่จำเป็นต้องเป็นของเล่นที่แพง ประสิทธิภาพ มีคุณค่าสร้างสรรค์ ทำให้เด็กเกิดจินตนาการ ปลอดภัย ไม่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายในการเล่น

การพัฒนาการเล่นเพื่อเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นักการศึกษาในปัจจุบันต่างก็มีแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญที่เด็กและเยาวชนพึงมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องโดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะการคิดและนวัตกรรม ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ ทักษะการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และมีทักษะในการอ่าน การเขียนและการคำนวณ การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษาที่ทุกองค์กรทั้งในระดับประเทศลงมาถึงระดับที่มีหน้าที่โดยตรงหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็ให้ความสำคัญและความร่วมมือกันวางแผนพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญจำเป็นบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก เป็นผู้ที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองโลก และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ ม ว ล ม นุ ษ ย์ แ ล ะ ส ภ า พ แ ว ด ล ้อม ใน โ ล ก Palitthapolkaphim, P. (2012: 19-20) กล่าวว่า ทักษะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information and media literacy (ทักษะด้าน การสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร) Career and learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นักการศึกษาในปัจจุบันต่างก็มีแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญที่เด็กและเยาวชนพึงมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องโดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะการคิดและนวัตกรรม ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะความเข้าใจ

ต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ ทักษะการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และมีทักษะในการอ่าน การเขียนและการคำนวณ ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญดังกล่าวอย่างมีผลดีต่อผู้เรียนดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นผู้ที่คิดเป็น เพราะได้รับการฝึกทักษะการคิดในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีเหตุผลถูกต้องเหมาะสม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ไม่กระทำการพลาดพลั้งโดยขาดความยับยั้งหรือคิดไม่เป็น 2) เป็นผู้รู้เท่าทันเทคโนโลยีต่าง ๆ ใช้ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ รู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการเรียน การทำกิจกรรม และการดำรงชีวิตในสังคม 3) ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ผลัดกันเป็นผู้นำ แสดงออกถึงน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีวินัยและรับผิดชอบ เป็นส่วนหนึ่งของการมีวิถีการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย 4) ผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีความเข้าใจและมีทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งในสังคมโลกยุคปัจจุบันทุกคนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 5) ผู้เรียนจะมีความสามารถในการสื่อสารทั้งในด้านการพูด การเขียน การอ่าน การแสดงท่าทาง เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารกับบุคคลต่างๆ บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งในด้านสังคมระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมระหว่างชาติทั่วโลกได้ 6) ผู้เขียนมีทักษะพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ ทักษะในการเรียนรู้ ทักษะในการคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมย่อมทำให้เกิดแนวคิดหรือวิธีการใหม่ในการทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอาชีพของตนในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในระดับชาติและโลก เช่น ร่วมกันหาแนวทางอนุรักษ์สภาพแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมด้วยวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างมาก ที่ครูผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฝึกให้เด็กมีทักษะไปพร้อมกัน แนวความคิดในการพัฒนา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทักษะ

ตั้งแต่ชั้นอนุบาล คือ 3R ได้แก่ (R)Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information and media literacy (ทักษะด้าน การสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร) Career and learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

การส่งเสริมการเล่นเพื่อเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ครูผู้ปกครองควรปล่อยให้เด็กได้เล่น สำหรับเด็กแล้วการเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมีคุณค่าต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่ม เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปัน เรียนรู้การระงับรักษาของเล่นร่วมกันกับเพื่อนและเรียนรู้การเข้าสังคม การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้การรู้จักคิดเปลี่ยนแปลง คิดยืดหยุ่น เช่นการเล่นสว่าน จากไม้บล็อกเป็นบ้าน ก้านกล้วยเป็นม้า การเล่นยังช่วยฝึกให้เด็กเรียนรู้การรอคอย ฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นลักษณะนิสัยที่ดีตัวและเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคตการเล่นเกี่ยวกับบทบาทและอาชีพต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กคิดถึงอนาคตและบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมเพราะการเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การเล่นทราย การวาดภาพ การเล่นสีน้า จะทำให้เขาได้พัฒนากล้ามเนื้อได้ฝึกการจำแนก การสังเกต และที่สำคัญคือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ให้เด็กได้ทำกิจกรรมกลางแจ้งที่อาจต้องอยู่กลางแจ้งแดดลม เช่น เล่นเครื่องเล่นสนาม การขี่จักรยาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะทำให้เด็กได้ฝึกทักษะทั้งทางการมองเห็น การคิดตัดสินใจ และได้ฝึกการทรงตัว สิ่งสำคัญถัดมา ครูผู้ปกครองควรสื่อสารกับเด็ก สอนให้เด็กมีสติมีสมาธิในการฟัง โดยการเงี่ยและตั้งใจฟังสิ่งที่ได้ยิน หรือการสอนให้ลูกฟังเพลงเพียงอย่างเดียว โดยไม่ทำกิจกรรมอื่นควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้เมื่อลูกสามารถฟังได้แล้ว ครูผู้ปกครองควรให้โอกาสเด็กได้พูด สื่อความรู้สึกของตนเองออกมาด้วย ซึ่งนั่นจะช่วยสอนการสื่อสารของเด็ก ที่จะพยายามบอกให้ถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นเด็ก

ยังได้เรียนรู้มารยาทและจริยธรรมเบื้องต้น ซึ่งคือเรื่องของการให้เกียรติกันในการรับฟังสิ่งที่ผู้อื่นพูด และผู้อื่นก็ต้องฟังเราพูด ครู ผู้ปกครองควรตั้งคำถามเพิ่มเติมให้แก่เด็กเพื่อฝึกทักษะทางการคิดวิเคราะห์ ควรตั้งคำถามแบบปลายเปิด ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กเห็นหรือสิ่งที่เด็กเล่น และทำกิจกรรมหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับเพลง เมื่อเด็กเข้าใจในการที่จะสื่อสารแล้วสิ่งสำคัญถัดมาครูและผู้ปกครองควรสอนเด็กเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามให้กับเด็ก เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญที่เด็กยุคปัจจุบันขาดไปคือ เรื่องของวัฒนธรรม มารยาททางสังคม และจิตสำนึก สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้ติดตัวของพวกเขาไปเมื่อโตขึ้น ดังนั้นพ่อแม่ไม่ควรเพิกเฉยต่อสิ่งเหล่านี้ สอนให้รู้จักขอบคุณ ขอโทษ และสอนให้เห็นใจผู้อื่น ตักเตือนและบอกเหตุผลเมื่อเขาทำผิด เพื่อให้ลูกเข้าใจและไม่ทำอย่างนั้นอีก ทั้งนี้การควรปลูกฝังควรเริ่มสร้างระเบียบ ข้อตกลง เงื่อนไข อย่างง่าย ๆ ในเบื้องต้น เพื่อให้เด็กเรียนรู้ในการปรับตัวที่จำทำตามข้อตกลง หรือเงื่อนไข วัยเด็กไม่ใช่แค่เล่นเพียงอย่างเดียว แต่เด็ก ๆ จะต้องเริ่มหัดที่จะใช้ชีวิตอย่างมีระบบระเบียบบ้าง รวมไปถึงการเริ่มฝึกเรื่องระเบียบวินัย เพื่อเป็นการเรียนรู้ที่จะจัดการชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน การเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎ ซึ่งต่อไปจะทำให้พวกเขาสามารถทำตามกฎหมายและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ผู้ปกครองควรควบคุมการใช้สื่อและเทคโนโลยี รวมไปถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่าย ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เมื่อหากจำเป็นต้องใช้ควรมีการเลือกเกมที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมองและทักษะของเด็กมีการจำกัดการใช้ให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับสายตา พ่อแม่เองก็ควรเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ด้วย โดยไม่ใช่อุปกรณ์และเทคโนโลยีเหล่านี้ตลอดเวลา เช่น ไม่เล่นหรือใช้งานในเวลาทานข้าว หรือทำการบ้าน ดังนั้นพวกเขาควรจะต้องได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตัวเอง ได้ลองตัดสินใจอะไรบางอย่าง เพราะจะทำให้พวกเขาได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจ ซึ่งอาจนำไปสู่ทักษะการเป็นผู้นำหรือทักษะอื่นๆ เช่น การเลือกของเล่น การเลือกสีที่ชอบ หรือการอดทนรอ ลองให้เด็กคิดหาวิธีการผ่านอุปสรรคบางอย่างเองบ้าง เพราะการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จะเกิดขึ้นหลังจากที่พวกเขาได้ใช้ความคิดในการตัดสินใจ

ดังนั้นการพัฒนาการเล่นของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าอย่างมากเป็นการวางรากฐานการเรียนรู้ให้เด็กเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะให้เต็มศักยภาพสามารถเผชิญและดำรงอยู่ในสังคมโลกที่มีกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีความสุข

References

- Dachakup, Y. (1999). *Education Management for Early Childhood*. Bangkok: A.P. Graphic Design. [in Thai].
- Jeeradachakul, D. (1998). *Recreation for Children*. Bangkok: Thai Watana Panict., Co.ltd. [in Thai].
- Jeeradachakul, D. (1998). *Recreation for Children*. Bangkok: Thai Wattana Phanich. [in Thai].
- Ngadhammasarn, P. and H. Nilwichean. (1991). *Writing Character in Early Childhood*. Research Report, Faculty of Education, Prince of Songkla University. [in Thai].
- Nilwichean, H. (1991). *Early Childhood: Curriculum and Practice*. Pattanee: Primary Education Majoe, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattanee Campus. [in Thai].
- Nilwichean, H. (1992). *Early Childhood: Curriculum and Practice*. Bangkok: O.S. Printing House. [in Thai].
- Palitthapolkanphim,P. (2012). *Ways of Learning Construction for Students in 21st Century*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation. [in Thai].
- Prime Minister Office. (1990). **Report of the 1st National Assembly in Children Development**. Bangkok: Amarin Printing. [in Thai].
- Sophon, B and K. Pornsuwan. (2012). *Game and Paying Activity of early Childhood*. Bangkok: Ben Publishing Co.,Ltd. [in Thai].
- Sophon, B. (2011). *Game and Game Playing Activity of Early Childhood*. Bangkok: Ben Publishing Co.,Ltd. [in Thai].
- Weeramanodham, A. (2006). *Playing Activity to Promote in Early Childhood Development*. Open Journal of Thanks in University Library. 5(1): 77-87. [in Thai].
- Wangsrikoon, A. 2016. Thailand Education in 21st Century: Output and Guidelines for Development. Journal of Humanity and Social Science. Pibulsongkram Rajabhat University, 8(1). [in Thai].